

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

ŽIVOT V AZYLOVÉM DOMĚ Z POHLEDU KLIENTA
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

Autor: Karolína Novotná

2007

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Život v azylovém domě z pohledu klienta vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 b) zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 14. května 2007

Poděkování:

Touto formou bych chtěla poděkovat své vedoucí práce Doc. Ing. Lucii Kozlové, Ph.D. za cenné rady při vedení mé práce. Děkuji také Mgr. Miroslavě Machkové, vedoucí Azylového domu pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou, za podporu a poskytnuté materiály a v neposlední řadě Janu Holickému za trpělivost a technickou pomoc.

Life in an asylum house from the point of view of a client

Abstract

The existence of problems and complications, which are related to women and children, is undeniable. There is a big problem of reserving essential human needs for some people.

Reasons of critical situations are different, we can talk about domestic force, cash flow problems connected e.g. with divorce or about Child Abuse and Neglect syndrom, etc..

The escape to asylum house for women with children is often the only possibility how to finish unfavourable situation in a family and how to avoid the next manifestation of aggression against adults as well as against children. Asylum house could be shelter from domestic violence for a mother with a child. It can help to be independent from pathologic family relations to another one. Pregnant woman often outlasts there until the delivery after which she fix her problematic situation. Women from families of different sociocultural norm ask for place in asylum houses.

I deal with need of asylum houses for mothers with children in my bachelor work. Conception of asylum house and standards of quality of social service are defined in the preamble of my thesis. There is also a reference about the position of fathers like single breadwinners of the family. I write there about the reasons leading to homelessness of women, too.

I have been engaged in conditions occurring in asylum houses as well as in acts adjusting rights of children in the third part of my thesis.

At the end of the thesis I have described women looking for this kind of help.

In my research I discovered that more than half of the respondents looked for asylum care because of domestic violence and financial problems. I also met women too young to take care about themselves. Last but not least I met a client waiting for divorce, who does not have place where to go until the time of compensation. Clients were altogether satisfied in asylum house and wanted to solve their situation by finding their own accommodation.

Obsah

Úvod.....	7
1. Současný stav.....	8
1.1. Vymezení pojmu azylového zařízení.....	8
1.2. Azylové domy dnes	9
1.2.1. Standardy kvality sociálních služeb.....	9
1.2.2. Procedurální standardy v azylových domech	10
1.3. Rodina	11
1.3.1. Matka jako samoživitelka.....	12
1.3.2. Otec jako samoživitel	13
1.4. Důvody vedoucí ženu k vyhledání azylové péče	14
1.4.1. Dysfunkční rodina	14
1.4.2. Rozvod.....	15
1.4.3. Domácí násilí	16
1.4.4. Osoba s poruchou osobnosti.....	16
1.4.5. Syndrom CAN	19
1.4.6. Psychická deprivace	20
1.5. Život v azylovém domě	21
1.5.1. Přijetí do domova.....	21
1.5.2. Práva ubytovaných	22
1.5.3. Povinnosti ubytovaných	22
1.5.4. Ostatní podmínky	23
1.5.5. Ukončení pobytu	23
1.6. Legislativa upravující práva dětí	24
1.6.1. Úmluva o právech dítěte	24
1.6.2. Zákon o rodině	24
1.6.3. Sociálně-právní ochrana dětí.....	24
1.7. Cílová skupina.....	25
1.7.1. Mladé ženy s jedním dítětem, popřípadě těhotné ženy.....	25

1.7.2. <i>Starší ženy s dětmi</i>	25
1.7.3. <i>Romské matky</i>	26
1.7.4. <i>Cizinky</i>	26
2. Cíl práce	27
3. Metodika	28
3.1. <i>Metodický postup</i>	28
3.2. <i>Charakteristika souboru</i>	28
4. Výsledky	29
4.1. <i>Výsledky rozhovoru klientek a jejich odpovědi</i>	29
4.2. <i>Přehled odpovědí na návodové otázky pro klienty zařízení</i>	51
5. Diskuze	53
6. Závěr	56
7. Seznam použitých zdrojů	57
8. Klíčová slova	60

ÚVOD

V uplynulých letech došlo v naší společnosti k mnohým změnám a pro jistou část populace se stalo problémem zajistit si základní lidské potřeby. Ne všichni jedinci jsou schopni fungovat ve společnosti, kde je preferována dravost a psychická odolnost. Je mnoho důvodů, které mohou způsobit, že se člověk dostane do krizové situace.

V naší společnosti můžeme sledovat nárůst násilí, počet trestných činů a zneužívání žen nebo dětí. Narůstá počet žen, které žijí ze dne na den, bez reálných plánů na budoucnost. V důsledku toho pak mnohdy přicházejí o své děti, protože nejsou schopny uspokojit jejich základní potřeby.

Ženám s dětmi, které se ocitnou v kritické situaci se pak nabízí řešení v podobě azylových domů.

Důvodů k opuštění společné domácnosti může být mnoho. Jedním z důvodů může být násilí páchané na ženě. Je třeba zdůraznit, že počet týraných žen v rámci své vlastní rodiny se zvyšuje.

Zajímá mne, jaká je charakteristika lidí, kteří se ocitají v tak obtížné životní situaci, že jsou přinuceni vyhledat pomoc v podobě azylového domu a zároveň, na druhé straně, nakolik je azylový dům schopen uspokojit potřeby těchto lidí a zda-li je jeho pomoc klientům efektivní.

Domov pro matky s dětmi by měl být místem, které by poskytlo na přechodnou dobu matce s dítětem zázemí, kde je možné posílit si sebevědomí, rozhodnout se o dalším postupu a zároveň pracovat na uspořádání si vlastního života.

Pro svou práci se pokusím získat co nejvíce informací o provozu, možnostech zařízení, personálním obsazení, klientele a kapacitě domovů pro matky s dětmi, a to především v Azylovém domě pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou.

1. Současný stav

1.1. Vymezení pojmu azylového zařízení

Azylové domy představují komplex služeb poskytujících individuální, nepřetržitou a koncepční pomoc osobám, které se ocitnou v krizové situaci. Plní funkci reintegračního zařízení, které zachycuje, ubytovává a za pomoci širší spolupráce pomáhá hledat další uplatnění pro lidi v nouzi. Toto zařízení je určeno pro muže, ženy a matky s dětmi. Především pro ty, kteří mají občanství ČR. Dále pomáhá, dle svých možností, všem, kteří se na azylový dům obrátí. Cílem těchto služeb je pomoci klientům, aby byli schopni řešit své problémy samostatně a stali se nezávislými na systému sociální pomoci, nebo, aby se jejich závislost alespoň minimalizovala. (21)

Další charakteristika azylových domů může znít i takto, azylové domy poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám, jenž se ocitly v nepříznivé sociální situaci, která je spojená se ztrátou bydlení. Služba obsahuje poskytnutí stravy nebo pomoc při jejím zajištění, poskytnutí ubytování nebo pomoc při zajištění bydlení, pomoc při prosazování práv a zájmů, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti. (30)

Azylové domy začaly vznikat počátkem roku 1990. Již v té době si několik lidí uvědomovalo vážnost této problematiky, což byl důvod k založení občanského sdružení. Nese název Sdružení azylových domů (S.A.D.). Členy tohoto sdružení jsou jednotlivé azylové domy z celé ČR. (19)

Od roku 1993 jsou azylové domy v ČR sdružovány v organizaci Sdružení zástupců provozovatelů azylových domů (S.A.D.). Azylové domy v tomto sdružení jsou obecní, státní. Dále jsou to domy provozované církevními, nestátními organizacemi a církví Armády spásy. Jsou zde zastoupeny nejen azylové domy pro muže, ale také azylové domy pro ženy a matky s dětmi. (27)

Členství v S.A.D. se stalo prestižní záležitostí, přičemž do sdružení je přijat pouze ten dům, který splňuje kritéria kvality v oblasti poskytování sociálních služeb a má ucelenou koncepci. Z toho vyplývá, že azylový dům nemůže být pouze ubytovnou, kterou klienti jen prochází, ale musí mít program zaměřený na komplexní pomoc lidem

bez domova. (19)

Vnitřní koncepci Sdružení azylových domů tvoří tři základní programy:

- *sociální:*

Pomoc při vyřizování základních dokladů, zjišťování sociálního pozadí, pomoc při právním a zdravotním zabezpečení.

- *pracovní:*

Napomáhání klientům při vyhledávání práce, při uzavírání pracovních smluv, kontakt se zaměstnavatelem, práce uvnitř domu.

- *duchovní a vzdělávací:*

Je založen na dobrovolnosti. Je stavěn na osobním kontaktu a zájmu klientů. Vyhledávání rekvalifikačních kurzů, zájmová činnost. (27)

1.2. Azylové domy jako součást sociálních služeb

1.2.1. Standardy kvality sociálních služeb

Na základě spolupráce MPSV, zástupců uživatelů služeb, poskytovatelů sociálních služeb, zástupců státní správy a samosprávy i odborné veřejnosti byly vytvořeny Standardy kvality sociálních služeb.

Standardy popisují, jak má vypadat kvalitní sociální služba. Obsahují základní etické a profesionální principy, charakterizují poskytované služby a klienty, pro které jsou určeny, zahrnují témata týkající se důstojnosti, soukromí, nezávislosti a naplňování práv klienta.

Standardy jsou souborem měřitelných a ověřitelných kritérií. Jejich smyslem je umožnit průkazným způsobem posoudit kvalitu poskytované služby, nikoli stanovit, jaká práva a povinnosti mají zařízení a uživatelé sociálních služeb.

Co se týče personálního obsazení, je zde kladen důraz na vhodný počet

pracovníků, kteří zajišťují samotné služby, dále pak na jejich dostatečnou kvalifikaci, aby mohli jednat s klienty, kteří jsou sociálně oslabení a mnohdy i sociálně nepřizpůsobiví.

Je uplatňován program dalšího vzdělávání pracovníků, zejména těch, kteří se věnují přímé práci s uživatelem služeb. Kritéria Standardů kvality sociálních služeb upřesňují požadavky na vedení a rozvoj týmů pracovníků, kteří se věnují přímé práci s uživatelem sociální služby. Pracovníkům musí být poskytována dostatečná podpora, motivace a prostor pro účast na rozvoji služeb, které zařízení poskytuje. Zároveň se počítá se supervizí. (30)

1.2.2.. Procedurální standardy v azylových domech

Klienti azylových domů jsou lidé, kteří z různých důvodů ztratili nebo opustili svůj domov, byt, neumí vyřešit komplikované problémy s tím spojené a hledají pomoc azylového domu. Je potřeba, aby se pro klienty vytvořil natolik široký prostor, aby měli možnost samostatného rozhodování a postupného přebírání odpovědnosti za sebe samotné. (21)

Domovy pro matky s dětmi poskytují přechodné ubytování osamělým rodičům s dětmi, kteří se dostali do nepříznivé situace. Nabízejí mnohé služby, jako je přechodné ubytování, výchovné a vzdělávací služby, poskytování sociálních služeb, atd.(6)

Činnost a život v azylovém domu je podřízena vnitřnímu řádu, který si každé zařízení přizpůsobuje svým potřebám. U klientů se předpokládá základní zájem o spolupráci, dále se požaduje finanční spoluúčast těch klientů, kteří mají pravidelný finanční příjem. (18)

Individuální práce s klientem je zakotvena ve vnitřním integračním programu, který je v azylových domech stejný nebo alespoň podobný:

- a) první kontakt klienta s azylovým domem
 - spolupráce s institucemi, odkud klienti přicházejí
 - oslovení klienta s nabídkou služeb azylového domu

- samostatný příchod klienta

b) psychická a sociální stabilizace klienta

- přijímací rozhovor

- adaptace na azylový dům, pracovníky

c) společné hledání řešení situace klienta

- vyřízení dokladů

- individuální plán přizpůsobený potřebám klienta

- základní životní návyky

- možnost pomoci při zajištění práce nebo rekvalifikačních kurzů

- kontakt na rodinné příslušníky, pomoc při vytváření nových sociálních vazeb

d) osamostatnění klienta

- hledání možnosti samostatného bydlení

- přijetí odpovědnosti za sebe sama

Přijetí klienta se provádí na základě osobního rozhovoru, při kterém je seznámen s provozním řádem domova, způsobem úhrady za pobyt, s délkou pobytu.

O klientovi je veden písemný záznam, přičemž klienti jsou seznámeni s tím, že je o nich vedena spisová dokumentace. (21)

1.3. Rodina

Rodina je skupina lidí, kteří mají společnou historii, současnou realitu a budoucí očekávání vzájemně propojených vztahů. Její členové jsou často vázáni legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života. Existují-li mezi blízkými lidmi intenzivní a kontinuální psychologické i emocionální vazby, pak můžeme používat pojem rodina, a to i tehdy jde-li např. o nesezdaný pár, náhradní rodinu, atd.(28)

Založení rodiny, způsob rodinného soužití, dokonce ani její velikost nebyly v naší civilizaci až do 19. století věcí individuální volby. Nové rodiny se zakládaly kvůli státu a kvůli zájmům rodin, z nichž manželé pocházely. I ve středověku byl k založení rodiny nezbytný souhlas vrchnosti. Romantismus pak v reakci na realismus osvícenství zdůrazňoval především cit. Lidé moderní doby se řídili v založení rodiny a počtí dětí tím, co osobně cítili a preferovali. Dalším významným činitelem bylo rozšíření antikoncepčních prostředků. Ženy se tak vyvázaly z podřízenosti mužům. (16)

Tradiční obraz naší rodiny v minulosti vyžadoval monogamní formu soužití muže a ženy majících po sňatku děti, kdy muž zaujímal postavení živitele rodiny. Tento typ rodiny je na ústupu, dnešní rodina je pluralistická, má více podob. Partneři si nyní sami určují, jakou formu bude mít jejich vztah a jakým směrem se bude vyvíjet. Lze pozorovat, že v naší populaci tvoří úplné rodiny pouhou třetinu, zbytek, tedy většinu, tvoří rodiny jednorodičovské, nebo rodiny nekompletní, které mají uvnitř příslušníky tří nebo čtyř generací. (7)

1.3.1. Matka jako samoživitelka

Rodiny s jedním rodičem představují stále častější rodinný typ, převážná většina rodin s jedním rodičem jsou osamělé matky. Matky, které zůstávají samy s dětmi se setkávají z řadou problémů, které mohou způsobit, že se dostanou do krizové situace.

Prvním zdrojem problémů jsou praktické otázky, tedy finance, zaměstnání, vedení domácnosti. Druhou oblastí jsou osobní problémy, emoční stres, změny v sebepojetí. Třetím možným zdrojem stresu jsou vztahy s rodinou, jako je např. konfliktní vztah z bývalým manželem či druhem. (28)

Neúplné rodiny se potýkají s celou řadou problémů. Nejzávažnějším problémem je dopad na psychiku dětí a jejich vývoj. Žena, která pečuje samostatně o dítě je znevýhodněna i při hledání zaměstnání. Nemůže-li matka sehnat zaměstnání, dostává se do problémů s placením nájmu, následkem toho může dojít k vystěhování z bytu a matka se s dítětem ocitá bez střechy nad hlavou. Nemá kam jít, dočasným řešením pak bývá azylový dům. (14)

Osamělé ženy bez domova většinou pocházejí z nejvíce znevýhodněné vrstvy společnosti. Jsou to většinou ženy ze špatných majetkových podmínek, neuspořádaných rodinných poměrů, nepřijatelného bydlení (ve smyslu přelidněnosti, zdravotní závadnosti, zchátralosti, dočasnosti), obraz nízkého stupně vzdělání a často špatného zdravotního stavu - fyzického i psychického.

Ženy často volí latentní formu bezdomovství. Formou utajení alespoň na čas skryjí nešťastnou situaci svou a svých dětí. Žijí v nejrůznějších společenstvích, v nejrozmanitějších podmínkách. I osamocená žena se raději vyhne zjevnému bezdomovství. Reakce lidí na bezdomovství žen je daleko nepřátelštější a ve své negaci daleko pronikavější než je tomu u mužů. (7)

Pravděpodobnost uzavření druhého manželství je u žen méně pravděpodobná než u mužů. U žen je totiž pravděpodobnější, že zůstanou po rozvodu s dětmi samy. Existuje zde dokonce souvislost se vzděláním ženy, čím vyšší vzdělání, tím menší pravděpodobnost, že vstoupí do druhého nebo dalšího manželství. (28)

Pokud je dítě ve výhradní péči matky mohou se objevit různé dlouhodobé problémy. Co se týče psychologických poškození, hovoří se o různých formách. Jedná se o nejistotu z hlediska sexuální role, omezení schopnosti vytvářet intimní vztahy, depresi, úzkost, nedostatečné sebeovládání a nízkou míru sebeúcty, nízké sebehodnocení. (38)

I v situaci, kdy jeden partner odešel z rodiny, může být snaha osamělého rodiče pomoci dětem vyrovnat se se situací úspěšná. Záleží, zdali má rodina dostatečnou vnější podporu a samozřejmě také na osobnosti osamělého rodiče a na jiných okolnostech (např. zda jsou děti zdravé nebo zda mají nějaký handicap). (28)

1.3.2. Otec jako samoživitel

V poslední době se na skupinu osamělých otců začíná soustřeďovat jak veřejnost, tak okruh odborníků. V západních zemích počet osamělých otců, kteří mají ve své péči děti po rozvodu, postupně vzrůstá. Většina případů, kdy se muž stává osamělým otcem, bývá spojená s úmrtím matky, když matka opustí rodinu nebo je kvůli

vážné nemoci vyřazena z péče o rodinu.

V povědomí lidí je zakořeněno, že pečovatelské funkce lépe zvládají ženy a společnost je tomu přizpůsobena. Studie však dokazují, že osamělí otcové vykazují rodičovské chování, které se více podobá chování matek pečujících o své děti než chování ženatých otců. To by potvrdilo teorii, že rodičovské chování není formováno biologicky či časnou zkušeností, ale spíše sociálními okolnostmi a příležitostmi. (28)

Nepřítomnost otce má na psychiku dětí neblahý dopad. Výzkumy v rodinách s výhradní péčí otce prokazují, že otcové jsou schopni kompetentně plnit povinnosti rodiny. I otcové s dětmi se však mohou ocitnout v krizové situaci. Dnes již existují azylové domy, které otcům v této situaci nabízejí pomoc. Většinou se však jedná o azylové domy pro matky s dětmi, které jsou liberální a není pro ně ubytovaný muž jako otec problém.(38)

1.4. Důvody vedoucí ženu k vyhledání azylové péče

1.4.1. Dysfunkční rodina

Za dysfunkční rodinu můžeme považovat takovou rodinu, kde se vyskytuje mnoho protimluvů, nedorozumění, zmatků a neurčitostí, je v ní vysoká stereotypie, přičemž se rodina drží zaběhlých způsobů komunikace a neodvažuje se hledat nové způsoby. (16)

V dysfunkční rodině existují mezi partnery napjaté vztahy, které narušují rodinné klima, rodinnou soudržnost, bez níž je úspěšná výchova dítěte velmi problematická. Nefungující rodina může být základem k problémům, které mohou mít vliv na další vývoj dítěte. U některých méně odolných jedinců dochází vlivem těchto napjatých vztahů až k psychické traumatizaci. (31)

Nejohroženější jsou děti, které postrádají zájem a citovou blízkost rodičů. Děti, o které nejeví nikdo zájem nebo jsou doma týrané, se nejčastěji stávají oběťmi sexuálního zneužití. Kvůli potřebě komunikace tyto děti lehce a bez zábran navazují vztahy s každým, kdo se k nim chová alespoň trochu mile a pozorně. Citově vyhladovělé děti se

rády nechají svést milým člověkem, aniž tuší, co je čeká. (22)

Rodina se na sexuálním zneužívání dětí může podílet způsobem výchovy svého dítěte, je známo, že zvýšená pravděpodobnost sexuálního zneužití je u dětí, které mají nízké sebehodnocení a jsou silně závislé na svém okolí. Méně důvěřují sami sobě a více spoléhají na důvěryhodnost okolí, což může být dospělým jedincem zneužito. (35)

Děti z dysfunkčních rodin se velmi často proto potýkají s pocity psychické deprivace, vznikající následkem dlouhodobého neuspokojování citových potřeb a vyznačují se často také některými psychickými zvláštnostmi, které negativně ovlivňují jejich postupné zařazování do společnosti. Rodiče se jim většinou nevěnují tak, jak by měli a nesledují náplň jejich volného času. Případná výchovná opatření nemají efektu, neboť přicházejí většinou pozdě a navíc bývají značně neadekvátní, ať už se jedná o tělesné tresty, striktní zákazy, atd.. Při řešení obtížných životních situací tyto děti poměrně často selhávají a mnozí se v důsledku toho obrací k návykovým látkám. (31)

1.4.2. Rozvod

Neúplná rodina je realitou dnešního světa, přičemž realitou je i skutečnost, že společnost má tendenci ji odsuzovat. Je snadné považovat neúplnou rodinu za neúspěch, za stejný neúspěch však bývá považován i rozvod. (36)

Je-li manželství trvale a hluboce rozvráceno a nelze očekávat obnovení manželského soužití, existuje v České republice možnost rozvodu. Rozvod nesmí být v rozporu se zájmy nezletilých dětí. Manželství se pak rozvádí místně a věcně na příslušném soudu (zpravidla se jedná o obvodní, případně okresní soud v místě bydliště manželů). (29)

Může se stát, že si samy děti přejí, aby se rodiče rozvedli. Stává se to v případech, kdy je vztah rodičů dlouhodobě konfliktní. O rozvodu se často děti dozvídají nevhodně, např. při hádce rodičů. Děti přitom potřebují být seznámeny s novou situací, vědět, že o ně bude postaráno. (6)

1.4.3. Domácí násilí

Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky násilím, nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Jedná se o agresi jedné osoby vůči druhé (nebo většímu počtu) s cílem poškodit, ublížit, poranit nebo zabít. Násilí na ženách se od ostatního násilí liší, protože se jedná o sílu, zastrasování (verbální i fyzické), které bývá společností tolerováno částečně i proto, že oběťmi jsou ženy.

Po celá staletí byla existence domácího násilí vnímána jako hluboce soukromá záležitost. Úsilí učinit ze soukromého problému problém společenský začalo v sedmdesátých letech minulého století v USA.(37)

Od 1. ledna 2007 platí oprávnění odvedení agresora od jeho oběti na dobu 10 dnů, a to prostřednictvím institutu vykázání. Vzhledem k tomu, že jde v českém právním řádu o dosud neznámý institut, byla zřízena pracovní skupina za účelem vytvoření postupu policie při jeho aplikaci. (2)

Oběti domácího násilí mohou vyhledat pomoc poraden Bílého kruhu bezpečí, což je občanské sdružení zaměřené na pomoc obětem trestné činnosti. Poradny Bílého kruhu bezpečí se nacházejí v Praze, Brně, Ostravě, Olomouci, Plzni a Pardubicích. (16)

1.4.4. Osoba s poruchou osobnosti

Dalším důvodem k odchodu do azylového domu pro matky a děti může být člověk s poruchou osobnosti. Taková osobnost se jeví jako nevyvážená, mezi jednotlivými povahovými vlastnostmi chybí harmonická souhra. Některé projevy se během zralého období a stárnutí zmírňují, jiné naopak zesilují. Život s takovým člověkem bývá utrpením a často končí nezdarem. (1)

Paranoidní porucha osobnosti

Paranoidní porucha osobnosti se projevuje celoživotní nedůvěřivostí vůči jiným lidem. Tito lidé jsou extrémně citliví na kritiku, nezájem, nezdary nebo na domnělé odmítnutí. Tyto osoby mají tendenci obviňovat ze svých neúspěchů druhé. Může se u

nich objevit sklon k patologické žárlivosti, sebechvála a nadměrné vyzdvihování vlastní osobnosti. Mezilidské vztahy paranoidních jedinců bývají často konfliktní, neboť snadno podezírají své okolí z nekalých úmyslů a ze zneužívání. (20)

Schizoidní porucha osobnosti

Schizoidní porucha osobnosti je charakterizována citovým chladem, uzavřeností, nesdílností. Jedinci s touto poruchou osobnosti zpravidla nejeví zájem o citové vazby, nedávají najevo své emoce, které jsou někdy nevypočitatelné, ke chvále a kritice bývají lhostejní. Navenek působí jako podivíni, kteří se mohou projevovat bizarními nápady. Jen těžko se přizpůsobují společenským konvencím. (22)

Disociální porucha osobnosti

Disociální porucha osobnosti bývá spojená s tím, že tito jedinci hledají uspokojování svých potřeb bez svědomí. Často, už od dětství, lžou, kradou, týrají slabší vrstevníky, mají problémy s autoritami. V dospělosti se projevují promiskuitou, kriminálním chováním a zneužíváním druhých, mají problém odložit své ukojení nebo potěšení. Za všechny nezmary podle nich mohou druzí a své konfliktní jednání omlouvají a racionalizují. (20)

Emočně nestabilní porucha osobnosti

Emočně nestabilní porucha osobnosti vystihuje povahu cholerickou se sklonem ke zkratkovému jednání agresivního rázu. Jedinci tohoto postižení jednají bez uvážení. Typické je střídání sexuálních partnerů, přelétavost zájmů a hledání úlevy od nepříjemného napětí v alkoholu nebo drogách. Sebevražedné pokusy jsou u těchto jedinců poměrně častou událostí. (22)

Histriónská porucha osobnosti

Histriónská porucha osobnosti se vyznačuje neustálým zabýváním se pozorností druhých a vlastním vzhledem. Typická je labilní emotivita, nadměrná dramatizace,

teatrálnost, sebezduřazňování za každou cenu, svůdné chování, egocentričnost, neustálá touha po ocenění a pozornosti. Prožitky druhých je nezajímají pokud neslouží k jejich předvádění se. Jejich mezilidské vztahy bývají konfliktní, často se svými blízkými rozehrávají manipulující hry. Pomluvami dokážou rozvrátit pracovní kolektiv i vlastní manželství. (20)

Anankastická osobnost

Základním povahovým rysem u anankastické osobnosti je vtíravé pochybování o vlastních schopnostech, nerozhodnost a vnitřní nejistota. Tyto vlastnosti jedinec kompenzuje nadměrnou pečlivostí až pantičkářstvím. Nesnáší změnu a rádi plánují i málo významné aktivity. (22)

Anxiozní porucha osobnosti

Typickým představitelem anxiozní poruchy osobnosti je stále napjatý, úzkostný člověk, který se bojí druhých, protože očekává, že jej budou kritizovat. Vyhýbavá osoba je přecitlivělá na odmítnutí, proto se situacím, kde by hrozilo, snaží předem vyhnout. (20)

Závislá porucha osobnosti

Závislá porucha osobnosti se od předchozí liší především touhou být ve společnosti druhých lidí. Jedinci trpící touto poruchou se ochotně podřizují přáním druhých, které vybízí k tomu, aby za ně přebírali rozhodování i v běžných záležitostech. (22)

Setkáváme se také s poruchami sexuální identifikace, jako je transsexualismus a poruchami sexuální preference jako je fetišismus, exhibicionismus, voyerismus, pedofilie a sadomasochismus. (22)

Dále sem můžeme zařadit neurotiky a mentálně postižené jedince. Velkou skupinu tvoří alkoholici, toxikomani a patologičtí hráči. Rizikovými osobnostmi jsou i rodiče mladistvů, povahově nezralí, na rodičovství nepřipravení, se zájmy ještě

adolescentními. Lidé, kteří byli postiženi psychickou deprivací v dětství často nejsou schopni lásku ani dávat, ani přijímat. Platí to o lásce milenecké, manželské, ale také o lásce k dětem.

Jsou však i lidé, jejichž duševní vývoj nemusel být poznamenán jenom citovým ochuzením, ale zvláštním zacházením ze strany rodičů nebo vychovatelů. Tito lidé, v dětství krutě trestaní, se sami dopouštějí hrubého násilí na vlastních dětech více než ti, kteří takto trestáni nebyli. (14)

1.4.5. Syndrom CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, obecně uváděný pod zkratkou CAN (Child Abuse and Neglect), je soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu a vývoje dítěte i jeho postavení do společnosti, v rodině především. Tyto příznaky jsou výsledkem úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nejčastěji jeho nejbližšími, hlavně rodiči. Jejich nevyhraněnější podobou je smrt dítěte. (5)

V současné době se udává, že syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte trpí 1-2 % dětí. Kategorie dětí, jenž se stávají obětí syndromu CAN můžeme rozdělit podle toho, zda se jedná o oběti týrání, sexuálního zneužívání nebo zanedbávání. Za nejohroženější skupiny považujeme děti mladších věkových skupin, děti citově deprivované a děti fyzicky či psychicky handicapované. (32)

Vyvolávacím momentem rizikových situací bývá nejčastěji akutní stres vychovatele nebo rodiče. Pramení nejčastěji z rodinných konfliktů, z rozvodových sporů. Nebezpečný je alkohol a drogy. Řadu stresových situací vyvolává také nezaměstnanost, sociální nejistota, zklamání z vlastní neúspěšnosti. Přitěžující okolností může být i psychická a fyzická vyčerpanost nemocí. (23)

Pokud se zabýváme dětmi, jenž se stávají obětí týrání, hovoříme především o dětech, jejichž chování je nesrozumitelné, a jejichž výchova je z tohoto důvodu náročnější. Může jít např. o děti neslyšící nebo mentálně postižené. Dále jsou to děti, které svým chováním rodiče nadměrně zatěžují, dráždí a vyčerpávají, vyvolávají jejich

nechut' nebo jsou to děti, jež nesplňují očekávání rodičů, jejichž zklamání pak může vyústit v týrání. Do této kategorie řadíme také děti, které vymáhají uspokojení svých potřeb provokujícím chováním. Činí tak proto, že jejich rodiče jim běžně nevěnují dostatečnou pozornost, takto jednají např. deprivované děti.

Z dětí, které bývají sexuálně zneužívány, se jedná především o dívky, zejména ty, které jsou typicky ženské a koketní. Další skupinu tvoří děti postižené či znevýhodněné, a proto bezbrannější a děti z rodiny dysfunkční nebo doplněné, kde žije cizí člověk (obvykle partner matky). Také se může jednat o dítě pocházející z prostředí, kde je matka schopna udělat cokoli, aby si partnera u sebe udržela.

Do kategorie dětí, které bývají ohroženy zanedbáváním, patří děti, které jsou natolik pasivní, apatické, nenápadné a nevýrazné, že nedovedou své rodiče zaujmout. V neposlední řadě se jedná o děti, jež jsou nějak znevýhodněné, a proto méně žádoucí, které zklamaly očekávání rodičů a děti rodičů, mentálně postižených, somaticky či psychicky nemocných, jedinců s poruchou osobnosti a zdevastovaných rodičů pijících alkohol a zneužívajících drogy. (32)

1.4.6. Psychická deprivace

Za psychickou deprivaci považujeme psychický stav, který vzniká následkem takových životních situací, kdy není jedinci dána příležitost k ukojení některé jeho základní (vitální) psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu. (11)

Odborně začala být problematika psychické deprivace zkoumána v polovině 19. století. Do té doby existovaly popisy jednotlivých případů dětí extrémně deprivovaných, většinou sociálně izolovaných nebo odchovaných zvířaty. Veřejnosti byly tyto děti prezentovány jako vlčí, zdivočelé, protože termín deprivovaný neexistoval.(24)

Mezi základní psychické potřeby řadíme potřebu určitého množství, proměnlivosti a druhu podnětů, potřebu základních podmínek pro účinné učení, dále pak potřebu prvotních mateřských vztahů (zejména k mateřské osobě) umožňujících účinnou základní integraci osobnosti a v neposlední řadě potřebu společenského uplatnění umožňujícího osvojit si rozlišené společenské role a hodnotné cíle.(11)

U dětí do tří let, se deprivace projevuje opožděním celého psychomotorického vývoje. Nápadná je povrchnost a nediferencovanost citů a sociálních vztahů, chudší duševní obzor, nezúčastněná nebo rozmrzelá nálada a až nedětsky vážný výraz.

Důsledky prožité deprivace mnohdy přetrvávají až do dospělosti. I v případě, že se deprivovaní jedinci dostanou do lepšího prostředí, mohou mít problémy v partnerských vztazích a jako rodiče bývají nejistí ve výchově svých dětí. Jejich deprivací postižení se ještě zvyrazňuje, pakliže zůstanou v prostředí sociálně problematickém. Při rozboru motivace různých trestných činů a při hodnocení osobnosti jejich pachatelů se projevuje jako významný činitel právě prožitá deprivace. (24)

1.5. Život v azylovém domě

1.5.1. Přijetí do domova

Matka je přijímána do azylového domu na základě své žádosti a na základě vyjádření pracovníce SPOM příslušného městského úřadu, kde má žadatelka poslední trvalé bydliště. Před nástupem má možnost navštívit domov a seznámit se s jeho chodem. (3)

O přijetí klienta do zařízení rozhoduje vedoucí azylového domu. Klienta do azylového domu přijímá vedoucí zařízení, který vede s klientem vstupní pohovor. V něm je klient seznámen se svými právy a povinnostmi, které jsou určeny organizačním a ubytovacím řádem, dále je matka seznámena se svými právy a povinnostmi. (8)

Doba pobytu je často stanovena na dobu šesti měsíců a může být prodloužena, pouze však ze závažných důvodů. Povinností ubytované matky je, aby sobě a svým dětem zajistila, co nejdříve vhodné ubytování. Po splnění náležitostí, které jsou spojeny s přijetím do domova, je matce přidělen pokoj s předměty jako jsou deky, polštáře, nádobí, apod., které musí klientka po ukončení pobytu předat v pořádku a uhradit to, co bylo poškozeno v souvislosti s ubytováním. (3)

1.5.2. Práva ubytovaných

Matky mají právo obracet se na pracovníky domova při řešení problémů, jak v otázkách svého osobního života, tak v otázkách péče o děti. Mohou žádat o pomoc při vyřizování nutných záležitostí na úřadech. (4)

Klienti se mohou účastnit všech programů, které jsou pro ně pořádány (výchovně vzdělávací akce, jiné společné programy). Mohou podávat stížnosti, které řeší ředitel domova. Co se týče stížností na ředitele domova, jsou řešeny radou domova. Dále mohou ubytovaní používat předměty a přístroje, kterými je domov vybaven (prádelna, společná kuchyň), přičemž není povoleno věci ze společných prostor odnášet. (3).

Klient má právo na důvěrnost. Pracovníci azylového domu musí dodržovat závazek nezveřejňovat informace o klientovi a používat je tak, aby to nijak nepoškozovali práva klienta azylového domu. (8)

1.5.3. Povinnosti ubytovaných

Provoz azylového domu je podřízen především potřebám a zájmům dětí, osobní zájmy matek jsou také této zásadě podřízeny. Pro přijetí do azylového domu je klient povinen prokázat se občanským průkazem, průkazem zdravotní pojišťovny, rodnými listy dětí a rozsudkem o svěření dětí do své péče. (8)

Hlavní povinností ubytované matky je péče o dítě, popř. děti. Pracovníci domova mají právo přesvědčit se, zdali rodič dostatečně pečuje o tělesné i duševní zdraví dítěte, řádnou výživu. Matky jsou povinné aktivně se věnovat dětem a rozvíjet jejich schopnosti. Musí zajistit řádnou docházku dětí do školy a evidenci u dětského lékaře a zdravotní pojišťovny.

Jednou z dalších povinností ubytovaných je aktivní přístup k řešení svých osobních, sociálních a bytových problémů. Pracovníci domova jim přitom poskytnou základní informace a pomoc při řešení problémů.

Úklid společných prostor se provádí dle rozpisu služeb a ubytovaní mají povinnost se na něm podílet, úklid pokojů si zajišťuje každý ubytovaný sám. Pokud byl

ubytovaným svěřen nějaký inventář, pak jsou povinni udržovat jej v řádném stavu. (3)

1.5.4. Ostatní podmínky

Ve smlouvě o ubytování je stanovený nájem. Pokud matka bez závažného důvodu nezaplatí, je s ní projednán splátkový kalendář na úhradu dlužných částek a pokud matka dluh do stanovené doby nevyrovná, je jí pobyt v domově ukončen. (3)

Kouření v prostorách azylového domu i na zahradě je zakázáno v zájmu dětí. Platí zákaz konzumace alkoholu a užívání omamných látek. Klientům, u kterých je podezření, že konzumovali alkohol před vstupem do azylového domu nebo užili omamnou látku, není vstup do azylového domu povolen. Posouzení závisí na pracovníkovi, který koná v daném čase službu. (8)

Do domova mají povolený vstup pouze matky, popř. otci s dětmi a pracovníci domova. Jiné osoby mohou vstoupit pouze se souhlasem pracovníka Domova a pouze v předem vymezeném časovém rozsahu. Návštěvy jsou přijímány pouze v místnostech k tomu určených a každý návštěvník je povinen předložit k zápisu do knihy svůj občanský průkaz. Návštěvy podnapilé a hrubě chovající jsou předem vyloučeny. (3)

1.5.5. Ukončení pobytu

Pobyt v azylovém domě končí, jakmile uplyne předem dohodnutá doba podle ubytovací smlouvy, případně rozhodnutím matky o ukončení ubytování. Jestliže ubytovaná matka hrubě poruší povinnosti stanovené domácím řádem domova, může být její pobyt ukončen vedoucím azylového domu. Po přidělení bytu nebo získáním náhradního ubytování je pobyt klientky ukončen.

Matka může s dětmi odjet mimo domov, pokud se tak děje se souhlasem vedoucí domova. Dobu návratu a adresu pobytu je povinna nahlásit před odjezdem. Nedostaví-li se matka do týdne po oznámeném termínu, je jí pobyt zrušen. Stejně tak je pobyt klientky zrušen pobývá-li často bez vážného důvodu mimo domov.(3)

1.6. Legislativa upravující práva dětí

1.6.1. Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte byla přijata v roce 1989 Organizací spojených národů. Je výsledkem dlouhých jednání zástupců zemí s odlišnými společenskými a hospodářskými systémy a různými kulturními, etickými a náboženskými přístupy. Vůdčím duchem úmluvy je nejlepší zájem dítěte. (33)

Jménem České a Slovenské Federativní Republiky byla Úmluva podepsána v New Yorku dne 30. září 1990 a ratifikována byla v roce 1991. (34)

Úmluvu o právech dítěte nepřijaly pouze dva státy, USA a Somálsko. USA tento dokument podepsalo, ale nedošlo k jeho ratifikaci. (33)

1.6.2. Zákon o rodině

Velmi významným zákonem je zákon č. 94/1963 Sb., tedy zákon o rodině. V preambuli tohoto zákona byl zdůrazněn rozhodující význam rodiny pro výchovu dětí. Na základě tohoto zákona byla opětovně umožněna náhradní rodinná péče. (40)

1.6.3. Sociálně-právní ochrana dětí

Sociálně-právní ochranou dětí se rozumí zejména ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a jeho řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, a působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. (32)

V České Republice je sociálně-právní ochrana dětí zaručena zákonem číslo 359/1999Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a to ve znění pozdějších předpisů. Na její realizaci se významným dílem podílí obecní úřady obcí s rozšířenou působností, zejména odbory sociálních věcí a oddělení sociálně právní ochrany. (29)

Ve druhé části tohoto zákona v § 5 je vymezeno hledisko, dle kterého bude vždy postupováno, tímto hlediskem je blaho dítěte. V § 6 je vymezen okruh dětí, na které se zejména sociálně-právní ochrana vztahuje. Důležitý je také § 48, který vymezuje

možnost vykonávat sociálně-právní ochranu dětí, na základě rozhodnutí o pověření i jinými osobami. Díky tomu se otevírají možnosti pro nestátní organizace, aby se mohly aktivně zapojovat a poskytovat pomoc tam, kde je potřeba. Ne vždy je možné, aby při vývoji dítěte byli zastoupeni oba rodiče. Důležité pro vývoj dítěte však je, aby bylo pozitivně přijímáno lidmi, které tvoří jeho rodinu.(39)

1.7. Cílová skupina

1.7.1 Mladé ženy s jedním dítětem, popřípadě těhotné ženy

Do první skupiny klientek řadíme mnohdy ještě neplnoleté ženy, rozhodující se o svém prvním, často nechtěném těhotenství. Někdy jejich rodina nebo partner nesouhlasí s rozhodnutím donosit dítě.

Tyto ženy většinou nebyvají za otce svého dítěte provdány a zároveň jejich původní rodina odmítá přijmout je s dítětem a poskytnout jim pomoc. Obvykle situaci stěžuje navíc fakt, že matka není na porod psychicky připravena. Nezvládá ani základní domácí práce a obsluhu dítěte a hospodaření s finančními prostředky.

Často do této skupiny patří dívky, které část svého života trávily v dětských domovech nebo výchovných ústavech pro mládež. V těchto zařízeních sice o ně bylo postaráno materiálně, ale nedostalo se jim průpravy k samostatnému životu.(12)

1.7.2. Starší ženy s dětmi

Motivem žádosti starších žen s dětmi, o umístění v domově pro matky s dětmi bývá alkoholismus partnera nebo jejich vlastní, ztráta bydlení v důsledku neplacení nájmu, násilí v rodině a podobně. Mnohdy musí oběť násilí odejít z bytu. Někdy stačí, že žena z domu odejde a postupně vyřizuje záležitosti nezbytné k samostatnému životu. Někdy je nutné odejít do jiného města, aby se tak minimalizovala možnost dalšího napadení. Mnoho žen zůstává v neuspokojivém vztahu s násilnickým partnerem jenom proto, že nemá kam odejít. Další útok přitom bývá razantnější. Žena to často nese jako

svoje osobní selhání. Pokud tento stav trvá delší dobu, lze hovořit o syndromu týrané ženy.(37)

1.7.3. Romské matky

Jen část Romů se společensky integrovala. Uspořádání tradiční romské rodiny a jejich členové jsou více vystaveni nepříznivým sociálním podmínkám. Dítě v romské rodině je vedeno jinak, než je zvykem u většinové populace. Romské děti dříve dospívají a tak se z našeho pohledu zdá, že matky starších dětí výchovně selhávají. Navíc komunikační styl Romů je odlišný od majoritní společnosti. Převažují emotivní projevy, mají velkou schopnost empatie.

Jedním z faktorů, které ovlivňují to, že se romské matky dostávají do azylových domů je to, že mají omezený přístup na trh práce. Sezónní práce a příležitostné brigády představují pro Romy, většinou muže, jednu z mála možností, jak prostřednictvím úřadu práce získat pracovní příležitost.(17)

1.7.4. Cizinky

Jedná se o ženy, které jsou provdány za muže s českou státní příslušností, ale nemají naše státní občanství se mnohdy ocitají v tíživé situaci. Partner je opustí a ony se ocitají bez prostředků v cizím světě, i těm se však nabízí možnost azylového domu. (10)

2. Cíl práce

Cílem mé práce byl monitoring klientů vybraných azylových domů, to jak klient využívá služby poskytované azylovým domem, a jak klient sám vidí svoji situaci. Dále je cílem práce osvětlení důvodů, díky kterým se matky s dětmi dostávají do krizové situace a jsou nuceny vyhledat pomoc azylových domů.

Vzhledem k tomu, že byl použit pro zpracování kvalitativní výzkum, byly hypotézy stanoveny v kapitole výsledky.

3. Metodika

3.1. Metodický postup

Pro svoji práci jsem jako techniku zvolila kvalitativní metodologický přístup. Kvalitativní výzkum využívá především induktivní přístup, kdy na základě sesbíraných dat a vysledovaných pravidelností vyslovujeme pracovní hypotézy, které se mohou dalším sběrem dat ověřit. (9)

Jako metodu jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Vytvořila jsem 11 pevných otázek, které jsem položila každé klientce a postupně dle toho jak se vyvíjel rozhovor jsem pokládala další. Před každým rozhovorem jsem navíc uvedla krátkou kasuistiku dotazované klientky.

3.2. Charakteristika souboru

Pro svůj výzkum jsem zvolila soubor 10 klientek Domova pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou. Věk klientek nebyl nijak omezen, respondentky se pohybovaly v rozmezí od 19 do 45 let. Klientky na mé otázky odpovídaly anonymně, to znamená, že neuváděly své jméno, příjmení ani jiné identifikační údaje. Klientky na mé dotazy odpovídaly zcela dobrovolně.

4. Výsledky

4.1. Výsledky rozhovoru klientek a jejich odpovědi

Respondentka č. 1

Popis případu:

Matka romského původu s jedním dítětem. Před Azylovým domem ve Žďáře nad žilou u svého bratra, poté Azylový dům Havlíčkův Brod, kde jí vypršela doba, po kterou zde mohla pobývat. Klientka byla hovorná a vstřícně mi odpovídala na otázky.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

Je mi 33.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Jedno, jmenuje se Patrik.

3. Kolik je Patrikovi let?

Budou mu dva roky, chystám se mu koupit dort.

4. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Od mého bratra, u něj sem také nejdříve bydlela.

5. Proč už u něj nežijete?

Nepohodli jsme se. Bydlela jsem u bratra, potom jsem odešla do Azylového domu v Havlíčkově Brodě a z Havlíčkova Brodu mě poslali sem (pozn. do Azylového domu ve Žďáře nad Sázavou).

6. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Můžu tu zůstat ještě 2-3 měsíce, pak půjdu zpátky do Havlíčkova Brodu.

7. Proč jste tady?

Kvůli finančním problémům a špatným sociálním podmínkám, moje rodina je chudá.

8. Máte nějaké jiné příjmy než podporu?

Dostávám výživné od Patrikova otce.

9. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Jedině od jiné klientky, ale musíme kvůli tomu podepisovat papíry. Už si jedu sama na sebe, když jsme s Patričkem neměli dva dny co jíst, tak ony (ostatní klientky) si vařili a ani nenabídly, alespoň jemu mohly.

10. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Je tu vždycky něco pro děti, kroužky a tak. Taky můžeme jezdit na výlety, už se bylo v Praze, Jihlavě. Taky na Vánoce dostaly děti dárky, to bylo pěkný.

11. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Chtěla jsem dělat něco na zahrádce, tak mi paní ředitelka dovolila dát si něco do půlky skleníku. Jinde by mi to děti pošlapaly.

12. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

To ne, je to jako doma. Máme tu soukromí, nikdo nám pořád neříká co a jak máme dělat, je to lepší než v Havlíčkově Brodě. Nechce se nám pryč.

- Přísný domovní řád?

Není.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám azylový dům poskytuje?
Myslím, že ano.

13. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Dobře, pomáhají nám.

14. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Zpátky do Havlíčkova Brodu.

15. Co byste si do budoucnosti přála?

Chtěla bych bydlet sama s Patričkem, to by moc bylo krásný. Je to to, co si nejvíc přeji.

Respondentka č. 2

Popis případu:

Klientka má dvě děti. Do Azylového domu se dostala, protože ji manžel s dětmi vyhodil z bytu. Na Azylový dům si spíše stěžovala. Zpočátku se styděla odpovídat na otázky, ale postupně se uvolnila a odpovídat jí nedělalo problém.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

34.

2. Kolik dětí s Vámi žije v azylovém domě ?

Dvě děti, 15 a 12 let.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Řekli mi o něm na Městském úřadě sociální pracovnice.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Neplánuji vůbec, chci co nejdříve získat bydlení, ale ne v podnájmu. Ten jsme měli, ale jen dočasný.

5. Proč jste tady?

Manžel nás vyhodil z bytu.

6. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Jen od ostatních klientek, to jde, ale já myslím, že moje děti jsou už dost staré.

7. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Ano, děti tu chodí do kroužků. Můj kluk, ten chodil i dřív.

8. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Schází mi tu všechno, prostě to není jako ve vlastním.

9. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ano.

- Přísný domovní řád?

Ano.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Ne, míváme sice sezení, ale není na něm čas. Tam si stěžují hlavně zaměstnanci, co se jim na nás nelíbí. Není dostatek zájmu paní ředitelky, vždycky se zavře v kanceláři a je to, člověk aby jí tu honil.

10. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Snažím se vycházet se všemi, záleží taky jak vyjdou vstříc oni mě.

11. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Chtěla bych získat byt, to se uvidí.

12. Jak dlouho tu jste?

Od 31.12. 2006

Respondentka č. 3

Popis případu:

Klientka žila u rodičů, ale po narození dítěte nastaly v rodině neshody a musela se odstěhovat. Nějakou dobu bydlela u známého, protože přítel s ní a dítětem nechtěl bydlet, sám měl finanční obtíže. Mladá žena se vrátila zpět k rodině, ale soužití bylo konfliktní. Podařilo se umístění v domově pro matky s dětmi. Klientka byla nehovorná, nechtěla své problémy příliš komentovat.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

19.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Jedno.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Už ani nevím, prostě jsem to věděla.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

No zatím nemám skoro žádné peníze, takže asi na dlouho

5. Máte možnost nějakého výdělku?

Ne.

6. Proč jste tady?

S našima doma to bylo těžký, tak jsem odešla

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Zatím sem nic takového nepotřebovala, ale vím, že od ostatních matek ano.

8. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Nezajímá mě to.

9. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Zatím ne

10. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne

- Přísný domovní řád.

Ano. Musíme být brzo doma.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Ano

11. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Vycházím s nimi.

12. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

To nevím.

Respondentka č. 4

Popis případu:

Matka s pěti dětmi, bydlela v malém rodinném domku u švagra, který je otcem třetího a pátého dítěte. Švagr ji vyhnal a její manžel-otec zbylých dětí bývá často ve výkonu trestu. Při narození pátého dítěte byl podán k soudu návrh na nařízení ústavní výchovy, ale nakonec se situace vyřešila stanovením soudního dohledu nad všemi dětmi.

Nyní je v Azylovém domě, vadí jí, že s nimi nemůže bydlet manžel. V Azylovém domě je problém s dětmi, protože se špatně vejdou do malé místnosti, běhají po chodbě a jsou hlučné.

Žena je slovenského původu, ale občanství má již české. Podařilo se jí zajistit podnájem rodinného domu a čeká na přestěhování. Manžel má příležitostnou práci. V současné době čeká šesté dítě.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

35.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Momentálně pět.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Už ani nevím, řešili jsme to nějak s manželem a on přišel s nápadem, abych s dětmi bydlela tady.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Tak tři měsíce, našla jsem si podnájem malého rodinného domku.

5. Proč jste tady?

No, proč? Přece nemám kde bydlet.

6. Očekáváte narození dalšího potomka, nemáte strach, že se Vaše finanční obtíže prohloubí?

No, já myslím, že to tak hrozné nebude. Můžu mít pět, tak si myslím, že zvládnu šesté. Manželovi to taky nevadí.

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Je to těžší, ale někdy to udělám tak, že se děti hlídají navzájem.

8. Můžete to tak tady dělat?

To bych asi neměla, ale jde to.

9. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Ano, dětem.

10. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

No, tak asi to hlídání dětí.

11. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

To ne, jenom málo místa

- Přísný domovní řád?

Někdy se mi to tak zdá.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Na to Vám asi neodpovím.

12. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Jde to.

13. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Do podnájmu rodinného domku, už to mám domluvené.

Respondentka č.5

Popis případu:

Respondentka je matkou tří dětí, měla děti čtyři, ale jedno zemřelo. Od otce dětí odešla, protože ji fyzicky napadal. Zpočátku žila u svých rodičů, manžel ji neustále sledoval, telefonoval, jednou dokonce musela zasahovat policie. Jednou si vzal na návštěvu dceru a už ji nevrátil.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

27.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Tři, nejstarší je Anička.

3. Jak je stará?

Je jí sedm.

4. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Projednávala jsem to hlavně s mými rodiči.

5. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Po dobu nezbytně nutnou, doufám, že získám nějaké peníze.

6. Jak?

No něco snad od bývalého muže, taky z práce a když to půjde něco mi půjčí rodina

7. Proč jste tady?

No kdyby byla možnost žít ve svém, tak bych žila jinde. U našich to ale už nejde a s manželem už to nepřipadá v úvahu, i když myslím, že by chtěl.

8. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Ano, od jiné klientky.

9. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Ano, děti můžou ve středu chodit ven s paní M. a taky jezdíme na výlety.

10. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Ne.

11. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne.

- Přísný domovní řád?

Ne, ale někdy je těžké ho dodržet.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Ano.

12. A s kým?

Třeba se sociální pracovníci, i s paní ředitelkou.

13. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Dobře.

14. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Doufám, že najdeme nějaký byt.

Respondentka č. 6

Popis případu:

Čtyřicetipětiletá klientka, která má dvě děti, čeká na rozvod. Od manžela odešla kvůli hádkám k matce, ale tam také nemohla dlouho zůstat a řešením této situace se stal azylový dům. Komunikovala se mnou celkem ochotně.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

45 let.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Dvě děti.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Sama sem si to zjistila.

4. Jak?

Věděla jsem, že je tu tenhle Azylový dům, tak jsem se sem šla zeptat a oni mě poslali na úřad.

5. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Do té doby než se s manželem rozvedeme úplně, doufám, že od něj dostanu nějaké peníze.

6. Proč jste tady?

Manžel si někoho našel (milénku), pak chodila i k nám domů. Hádali jsme se a moc. Jednou jsme přišli s dětmi domů a on už nás nepustil.

7. Co jste potom dělala?

Šla jsem k matce. Je ale stará a má malý byt, nemohli jsme tam zůstat dlouho, pak mi

přišla žádost o rozvod.

8. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Zatím sem to nepotřebovala.

9. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Děti chodili už dřív a chodí pořád.

10. Je nějaká služba, která Vám v Azylovém domě schází?

Asi ne.

11. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne.

- Přísný domovní řád?

Ne.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Ne

12. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Neměla jsem s nimi žádný konflikt.

13. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Doufám, že se to vyřeší rozvodem.

Respondentka č. 7

Popis případu:

Klientka je mladá, její dvě děti jsou dvojčata. V Azylovém domě je krátce. Jednou se do Azylového domu dostavil i podnapilý otec dětí, choval se nepřístojně a tak musela být přivolána policie.

1. Kolik je Vám let?

20 let.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Dvě.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Sestřenice mi to poradila.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Tak šest měsíců, vůbec nemám ponětí jestli něco najdu.

5. Co je s otcem dětí?

Stal se z něj alkoholik a pak mě i bil, nakonec jsem od něj odešla.

6. Proč jste tady?

Otec dětí je alkoholik.

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Od jiné klientky.

8. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Ano, pro děti tu něco je, ale moje jsou na to ještě moc malý.

9. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Služba? Že se tu pro nás třeba nevaří.

10. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování.

Ne, ne.

- Přísný domovní řád.

Ovšem.

- Proč?

Musíme být večer brzo zpátky.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje. Ano, na schůzkách s paní ředitelkou.

11. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Mám neshody s jedním vrátným, jinak dobře.

12. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Asi do jiného azylového domu.

Respondentka č. 8

Popis případu:

Po rozhovoru s klientkou jsem se dozvěděla, že je v Azylovém domě krátce. Má jedno dítě a do Azylového domu odešla z důvodu opakované agrese vůči její tříleté dceři.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

25.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Jedno, Anička.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Od kamarádky, už jsem o tom dlouho přemýšlela, kamarádka mi pomohla se rozhodnout i se zařizováním.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Než si najdu práci a bydlení, myslím, že tu budu tak rok.

5. Víte, že doba pobytu je ohraničená šesti měsíci a pak je prodloužen jen ve výjimečných situacích?

To já vím, ale sem na mateřské a pokud mi to (pobyt) neprodlouží, tak půjdu do jiného azylového domu.

6. Proč jste tady?

Manžel bil mě a pak i Aničku. Chtěl totiž kluka.

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Hlídala jsem děti jiných matek, sama sem to nepotřebovala.

8. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Ano.

9. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Akorát, že tu není záchod a koupelna na pokoji.

10. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne, je to tu lepší než předtím.

- Přísný domovní řád?

Ano, musíme být brzy doma.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

No děti jsou někdy po ráno moc hlučně a nemůžu spát

11. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Dobře.

12. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Chci do malého bytu.

14. Co budete dělat, když se Vám nepodaří byt sehnat?

Nad tím nepřemýšlím, snad to bude v pořádku.

Respondentka č. 9

Popis případu:

Klientka je v Azylovém domě od začátku dubna tohoto roku. Ačkoli ji její přítel vyhodil tvrdí, že odešla schválně, aby mohl nerušeně pracovat. Klientka má jedno dítě, otcem je muž o kterém se zmiňuji v předchozí větě. Příliš se mnou nekomunikuje, je jí špatně rozumět a působí jednodušším dojmem.

1. Kolik je Vám let?

34.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Jenom Mája.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Řekla mi to paní v pečovatelském domě, co se stará o maminku.

4. Pak jste se šla zeptat sem ?

Ne, já šla na úřad, víte.

5. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Vrátím se brzy k příteli.

6. Proč jste tady?

Odešla sem od přítele, malá byla hlučná a jeho to rozčilovalo. Tak aby měl klid.

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Nevím.

8. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?

Nevím.

9. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Asi, že se tu nemůže kouřit.

10. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne.

- Přísný domovní řád?

Ne.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Nevím.

11. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Mám je ráda.

12. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Určitě brzy k Aleškovi (její přítel).

Respondentka č. 10

Popis případu:

Klientka je v Azylovém domě již tři čtvrtě roku. Se svými třemi dětmi musela odejít od manželových rodičů, protože ji po jeho smrti vyhodili z domu. Přestože je zaměstnaná snaží se o sebe a své děti postarat, stále se jí to nedaří.

Rozhovor:

1. Kolik je Vám let?

Letos mi bylo 40.

2. Kolik dětí s Vámi žije v Azylovém domě ?

Moje tři děti.

3. Kde a od koho jste získala informace o existenci Azylového domu?

Věděla jsem, že existuje taková možnost, pak mi poradila sociální úřednice.

4. Jak dlouho plánujete pobyt v Azylovém domě?

Na co nejkratší dobu.

5. A to je na jak dlouho?

No pobyt tady už mám prodloužen, ale snažím se shánět všechno možné, abychom s dětmi nikomu nepřekáželi.

6. Proč jste tady?

Jsem už vdova, bydleli jsme u rodičů manžela, když zemřel, tak na nás byli zlí a v podstatě nás vyhodili.

7. Máte možnost nechat si pohlídat děti v Azylovém domě, aby jste si mohla zařídit nutné záležitosti?

Ano, funguje to tak, že mi je třeba pohlídá jiná matka.

8. Nabízí Vám Azylový dům nějaké volnočasové aktivity?“

Pro děti, docela se mi to hodí.

9. Je nějaká služba která Vám v Azylovém domě schází?

Nejsem v situaci, kdy bych si tady na to mohla stěžovat.

10. Jste spokojená v Azylovém domě?

Je zde:

- Špatné ubytování?

Ne, jen málo místa.

- Přísný domovní řád?

Trošku.

- Možnost řešit nespokojenost s něčím co Vám Azylový dům poskytuje?

Asi ano.

- Vy sama jste musela něco řešit?

To ne, ale myslím, že se to dá nějak vyřídit, lidi tu jsou ochotní.

11. Jak vycházíte se zaměstnanci?

Výborně.

12. Kam půjdete po odchodu z Azylového domu?

Doufám, že někam do bytu.

4.2. Přehled odpovědí na návodové otázky pro klienty zařízení.

Tabulka č. 1

	Resp.č.1	Resp.č.2	Resp.č.3	Resp.č.4	Resp.5
Věk	33	34	19	35	27
Počet dětí	1	2	1	5	3
Zdroj informací o AD	Bratr	Sociální pracovníce	Neví	Manžel	Sociální pracovníce
Důvod pobytu v AD	Finanční problémy	Manžel je vyhodil z bytu	Konfliktní soužití v rodině	Nemá kde bydlet	Domácí násilí
Špatné ubytování	NE	ANO	NE	NE	NE
Přísný domovní řád	NE	ANO	ANO	NĚKDY	NE
Vztahy s personálem AD	Dobré	Vychází s ním	Vychází s ním	Vychází s ním	Dobré
Možnost řešit nespokojenost v AD	ANO	NE	ANO	Bez odpovědi	ANO
Představa klientky týkající se budoucnosti	Odchod do jiného AD	Najít si vlastní byt	Neví	Podnájem rodinného domu	Najít si vlastní byt

Tabulka č. 2

	Resp.č.6	Resp.č.7	Resp.č.8	Resp.č.9	Resp.č.10
Věk	45	20	25	34	40
Počet dětí	2	2	1	1	3
Zdroj informací o AD	Sociální Pracovnice	Sestřenice	Kamarádka	Pečovatelka	Sociální pracovnice
Důvod pobytu v AD	Manžel je vyhodil z bytu	Domácí násilí	Domácí násilí	Kvůli příteli	Konflikt v rodině
Špatné ubytování	NE	NE	NE	NE	NE
Přísný domovní řád	NE	ANO	ANO	NE	Trochu
Vztahy s personálem AD	Bezkonfliktní	Dobré	Dobré	Dobré	Výborné
Možnost řešení nespokojenost v AD	NE	ANO	Bez odpovědi	Neví	ANO
Představa klientky týkající se budoucnosti	Doufá, že problémy se vyřeší rozvodem	Jiný AD	Najít si vlastní byt	Zpět k příteli	Najít si vlastní byt

Zdroj: vlastní výzkum

5. Diskuze

Azylové domy představují komplex služeb poskytujících individuální, nepřetržitou a koncepční pomoc osobám, které se ocitnou v krizové situaci. Plní funkci reintegračního zařízení, které zachycuje, ubytovává a za pomoci širší spolupráce pomáhá hledat další uplatnění pro lidi v nouzi.

Cílem těchto služeb je pomoci klientům, aby byli schopni řešit své problémy samostatně a stali se nezávislými na systému sociální pomoci, nebo, aby se jejich závislost alespoň minimalizovala.(1)

Domovy pro matky s dětmi poskytují přechodné ubytování osamělým rodičům s dětmi, kteří se dostali do nepříznivé situace. Nabízejí mnohé služby, jako je přechodné ubytování, výchovné a vzdělávací služby, poskytování sociálních služeb, atd.(6)

V Domově pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou jsou ubytovány klientky, které se ocitly v krizové situaci a byly tedy donuceny okolnostmi vyhledat tento druh pomoci. Na základě výzkumu provedeného v Domově pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou bylo patrné, že personál se zde snaží o individuální přístup ke klientům s přihlédnutím k jejich problémům.

Prvním zdrojem problémů jsou praktické otázky, tedy finance, zaměstnání, vedení domácnosti. Druhou oblastí jsou osobní problémy, emoční stres, změny v sebepojetí. Třetím možným zdrojem problémů jsou vztahy s rodinou, jako je např. konfliktní vztah z bývalým manželem či druhem. (7)

Domov pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou se snaží přizpůsobit své služby klientkám tak, aby jim pobyt v zařízení připomínal co nejvíce domov. Klientky se musí o své ložnice starat sami, o společné prostory se starají všichni společně.

Dotazované matky byly ve věkovém rozmezí od 19 do 45 let, počet dotazovaných klientek byl deset. Setkala jsem se s matkami, které měly buď jedno, dvě, tři nebo pět dětí. Polovina klientek byla obětí domácího násilí nebo je vyhodil manžel z bytu. Ostatní klientky se v Domově pro matky s dětmi ocitly z důvodu dlouhotrvajícího konfliktu v rodině a dvě klientky zde žijí z důvodu absence jiného ubytování a doufají, že se tato situace vyřeší rozvodem. Všechny klientky přitom provází finanční obtíže.

Co se týče personálního obsazení, je kladen důraz na vhodný počet pracovníků, kteří zajišťují samotné služby, dále pak na jejich dostatečnou kvalifikaci, aby mohli jednat s klienty, kteří jsou sociálně oslabení a mnohdy i sociálně nepřizpůsobiví. (2)

Při návštěvách za účelem vypracování výzkumu bylo zjištěno, že všechny klientky vycházejí s personálem Domova dobře. Pouze jedna klientka si postěžovala na přístup vedoucí Domova, přičemž její obvinění nebyla nijak potvrzena. Ke mně osobně byla paní ředitelka vstřícná a projevovala zájem o mou práci. Také spolupráce se sociální pracovníci Domova byla ideální.

Doba pobytu je často stanovena na dobu šesti měsíců a může být prodloužena, pouze však ze závažných důvodů. Povinností ubytované matky je, aby sobě a svým dětem zajistila, co nejdříve vhodné ubytování. Po splnění náležitostí, které jsou spojeny s přijetím do domova, je matce přidělen pokoj s předměty jako jsou deky, polštáře, nádobí, apod., které musí klientka po ukončení pobytu předat v pořádku a uhradit to, co bylo poškozeno v souvislosti s ubytováním. (27)

Z otázek týkajících se budoucnosti, vyplynulo, že klientky se vesměs snaží svoji situaci řešit a plánují, co nejdříve odchod z Domova do vlastního bydlení, ať už se jedná o podnájem bytu nebo rodinného domu. Pouze jediná klientka na otázku kam půjde po vypršení lhůty možné pro ubytování v Domově pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou, odpověděla, že do jiného azylového domu.

Pouze jedna klientka z deseti považovala ubytování v Domově za nevhodné, ostatní klientky byly spokojeny. Domov pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou má svůj domovní řád, který musí být dodržován. Porušení tohoto řádu může být trestáno vyloučením z Domova. Pevně stanovená pravidla přišla přísná čtyřem klientkám, dvou klientkám se zdáli přísné pouze některé body tohoto řádu a čtyři klientky nepovažují Domovní řád Azylového domu pro matky s dětmi ve Žďáře nad Sázavou za přísný.

Hlavní povinností ubytované matky je péče o dítě, popř. děti. Pracovníci domova mají právo přesvědčit se, zdali rodič dostatečně pečuje o tělesné i duševní zdraví dítěte, řádnou výživu. Matky jsou povinné aktivně se věnovat dětem a rozvíjet jejich schopnosti. Musí zajistit řádnou docházku dětí do školy a evidenci u dětského lékaře a zdravotní pojišťovny. (27)

Hlavním cílem Azylového domu pro matky (otce) s dětmi ve Žďáře nad Sázavou je pomoci klientkám vytvořit si aktivní přístup k řešení svých osobních, sociálních a bytových problémů. Pracovníci domova jim přitom poskytnou základní informace a pomoc při řešení problémů. Důležitý je přitom obyčejný lidský přístup.

I v situaci, kdy jeden partner odešel z rodiny, může být snaha osamělého rodiče pomoci dětem vyrovnat se se situací úspěšná. Záleží, zdali má rodina dostatečnou vnější podporu a samozřejmě také na osobnosti osamělého rodiče a na jiných okolnostech (např. zda jsou děti zdravé nebo zda mají nějaký handicap).(7)

6. Závěr

Cílem této práce bylo zdokumentovat chod azylového domu, definovat příčiny, díky kterým se matky s dětmi dostávají do natolik krizové situace, že musí vyhledat pomoc azylového domu.

Z analýzy případových studií je zřejmá souvislost mezi nefungující rodinou a azylovými zařízeními. Nezáleží tolik na okolnosti, zda rodinu tvoří jeden rodič, zda je rodina doplněná, ale důležité pro vznik poruchy v rodině je porušení stability, osobnostní předpoklady rodičů a jejich schopnost péče o dítě.

V krizové situaci se může ocitnout kterákoli rodina. Záleží na schopnostech jejích členů jak dokáží situaci vyřešit. Jednou z možností je i odchod ze společné domácnosti, a pak by měla existovat i možnost umístění v domově pro matky s dětmi.

Z výzkumu vyplývá i fakt, že na odchodu ženy z domácnosti se ve velké míře podílí násilí. Dochází k fyzické, psychické a emocionální devastaci člověka, pro něhož se násilí stává běžnou a samozřejmou součástí života.

Žijeme v době kdy jsou opomíjeni jedinci, jenž nevládnou sociálními dovednostmi a jenž selhávají v situacích, kdy jiní jsou úspěšní. Původní rodina na ně měla příliš velké nároky nebo naopak málo podnětným prostředím rozvíjela to, co jim bylo dáno.

Jako cíl práce jsem si vytyčila poznání žen, které se do azylových domů dostávají. Některé byly až neuvěřitelně vděčné za přístřeší, které jim bylo nabídnuto, jiné naopak vyjadřovaly nespokojenost nad vším co jim bylo poskytnuto.

Pokusila jsem se proniknout do problémů spojených s umístěním v domově pro matky s dětmi, poznala jsem ochotný personál a zjistila jsem, že odchod do domova neznamena útek před problémy, ale naopak počátek jejich řešení, je však důležité chtít.

Věřím, že tyto domovy plní své poslání a jejich existence je důležitá, nabízí bezpečný přístav všem, jenž se ocitnou v nouzi.

7. Seznam použitých zdrojů

1) Bílý kruh bezpečí. [online]

Dostupné z

http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=341

2) Domácí násilí. [online]

Dostupné z <http://www.mvcr.cz/rs_atlantic/project/article.php?id=28964>, 19.1.2007

3) *Domovní řád Azylového domu pro matky (otce) s dětmi ve Žďáře nad Sázavou*. Interní materiály.

4) *Domovní řád Domu na půli cesty Filia*. Interní materiály.

5) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJÍČEK, Z. et. al. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada, 1995, 245 s. ISBN 80-7169-192-5

6) GJURIČOVÁ, Š., KUBIČKA, J. *Rodinná terapie. Systematické a narativní přístupy*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2003. 182 s. ISBN 80-247-0415-3

7) HRADECKÁ, V., HRADECKÝ, I. *Bezdomovectví-extrémní vyloučení*. Praha: Naděje, 1996. 70 s. ISBN 80-902292-0-4

8) HRUBÁ, J. *Ubytovací řád Azylového domu - centra pro podporu sociálně slabé rodiny v Mokrovratech*. [online] Dostupné z <<http://66.102.9.104/search?q=cache:vwcSnQ9S1tMJ:www.amanno.org/doc>>, 13.2.2007

9) JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2003. 231 s. ISBN 80-7178-749-3

10) KOLOUCHOVÁ, J. *Osvojení a pěstounská péče*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2002. 155 s. ISBN 80-7178-637-3

11) LANGMEIER, J., MATĚJÍČEK, Z. *Psychická deprivace v dětství*. Praha: Avicenum, 1974. 400 s.

12) MACEK, P. *Adolescence*. 2. Vyd. Praha: Portál, 2003. 144 s. ISBN 80-7178-747-7

13) MALÁ, E., PAVLOVSKÝ, P. *Psychiatrie*. Praha: Portál, 2003. 143 s. ISBN 80-7178-700-0

14) MATĚJÍČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2003, 108 s. ISBN

80 7169-192-5

15) MATOUŠEK, O. et al. *Metody a řízení sociální práce*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2

16) MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 2. Vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. ISBN 80-85850-76-1

17) NAVRÁTIL, P. et. al. *Romové v české společnosti*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2003. 224 s. ISBN 80-7178-741-8

18) Občanské sdružení Ječmínek. *Výroční zpráva 2005*. Žďár nad Sázavou

19) Poslání a cíle. Sdružení azylových domů. [online]

Dostupné z

<<http://azylovedomy.bezdomovci.eu/index.php?sekce=tlacitka&id=5&jazyk=>>,
7.3.2007.

20) PRAŽKO, J. *Poruchy osobnosti*. Praha: Portál, 2003. 359 s. ISBN 80-7178-747-X

21) Procedurální standardy. [online]

Dostupné z <http://www.cekas.cz/php/pdf/standardy/azylove%20domy-1.pdf>

22) PÖTHE, P. *Dítě v ohrožení*. 2. Vyd. Praha: G plus G, 1999, 186 s. ISBN 80-86103-21-8

23) PROVAZNÍK, K., KOMÁREK, L., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Manuál prevence v lékařské praxi. VI. Prevence poruch dětí a mládeže*. 1. Vyd. Praha: Fortuna, 1998, 144 s. ISBN 80-7071-108-6

24) Psychická deprivace. [online] Dostupné z < <http://rodina-deti.dokrorka.cz>>,
13.2.2007

25) RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. et al. *Psychiatrie*. Praha: Galén, 2001, 622 s. ISBN 80-7262-140-8

26) Rady pro život v České Republice. [online]

Dostupné z <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=154714>>, 1.4.2007

27) Sdružení zástupců provozovatelů azylových domů. [online]

Dostupné z <<http://www.mujweb.cz/www/S.A.D/>>, 1.3.2007

28) SOBOTKOVÁ, I. *Psychologie rodiny*. 1. Vyd. Praha: Portál, 2001. 176 s. ISBN 80-7178-559-8

- 29) Sociálně právní ochrana dětí-výchovná opatření. [online]
Dostupné z <<http://www.domavcr.cz/rady.shtml?x=212510>>, 16.12.2006
- 30) Sociální služby-poskytovatelé a dostupnost. [online]
Dostupné z <[cache:http://www.mpsv.cz/cs/9#sszp](http://www.mpsv.cz/cs/9#sszp)>, 11.12.2006
- 31) ŠNÝDROVÁ, I. Význam rodiny pro vývoj osobnosti. [online]
Dostupné z <<http://www.iustin.cz/art.asp?art=3>>, 23.11.2006
- 32) Týrané děti. [online]
Dostupné z <<http://www.tyrane-deti.cz/cz/osoby.php>>, 19.1.2006
- 33) Úmluva o právech dítěte. [online]
Dostupné z <http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>, 16.12.2006
- 34) Úmluva o právech dítěte. [online]
Dostupné z <<http://www.crdm.adam.cz/publikace/umluva/umluva.htm>>, 16.12.2006
- 35) VALNÍČKOVÁ, E., PROVAZNÍK, K., HAJD-MOUSSOVÁ, Z., SPILKOVÁ, J. *Sexuální násilí na dětech. Výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence.*
- 36) VISSELLOVI, J., B. *Modely lásky. O dětech a rodičích.* Uherské Hradiště: Bhakti, 2006. 264 s. ISBN 80-90-33-94-5-X
- 37) VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. et. al. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen.* Praha: proFem, 2003, 194 s. ISBN 80-239-2106-1
- 38) WARSHAK, R. *Revoluce v porozvodové péči o děti.* 1.Vyd. Praha: Portál, 2003. 224 s. ISBN 80-7178-089-8
- 39) Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. [online]
Dostupné z <<http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>>, 16.12.2006
- 40) Zákon č. 210/1998 Sb. [online]
Dostupné z <<http://www.zakonycr.cz/seznamy/0941963Sb.html>>, 16.12.2006

8. Klíčová slova

Azylový dům

Rodina

Domácí násilí

Dysfunkční rodina

Syndrom CAN

Psychická deprivace